

Oroszlán

FORDÍTOTTA BABITS PÉTER

Saroo Brierley
és Larry Buttrose

Oroszlán

ATHENAEUM

A fordítás alapjául szolgáló mű
Saroo Brierley with Larry Buttrose: *A Long Way Home*

Text copyright © Saroo Brierley, 2013
First published by Penguin Australia Pty Ltd.
This edition published by arrangement with
Penguin Random House Australia Pty Ltd.
Hungarian translation © Babits Péter, 2016
A felhasznált képek jogtulajdonosa – amennyiben azt
külön nem jeleztük – Larry Buttrose és Saroo Brierley.

Minden jog fenntartva.

Kiadta az Athenaeum Kiadó,
az 1795-ben alapított Magyar Könyvkiadók
és Könyvterjesztők Egyesülésének tagja.

1086 Budapest, Dankó u. 4–8.
Tel.: 1-235-5020
www.athenaeum.hu
www.facebook.com/athenaeumkiado
athenaeum@lira.hu

Felelős kiadó: Szabó Tibor Benjámin
Felelős szerkesztő: Kal Pintér Mihály
Műszaki vezető: Drótos Szilvia
Nyomdai előkészítés: Tóth Viktor

ISBN 978 963 293 638 3

Készült az Aduprint Nyomda Kft.-ben, 2017-ben
Felelős vezető Tóth Béláné

Mama útja

Nem írhatok a saját utamról anélkül, hogy ne mesélnek arról, mi motiválta a szüleimet, amikor örökbe fogadtak két indiai gyermeket – még hozzá válogatás nélkül. Mint már említettem, a nyugati örökbefogadó szülőkre nem jellemző módon, nemre, korra és egyéb körülményre való tekintet nélkül hajlandóak voltak otthont biztosítani két indiai árvának. A szememben ez kivételesen nemes és önzetlen tett, a történethez pedig az is hozzátartozik, hogyan jutottak el ideig.

A mamám, Sue, Tasmania északnyugati partvidékén látta meg a napvilágot, miután szülei a második világháború után Kelet-Európából idemenekültek. Sue édesanyja, Julie, Magyarországon született egy szegény család tizennegyedik gyermekeként. Apja azzal a szándékkal vándorolt ki Kanadába, hogy favágóként dolgozik majd és pénzt küld a családjának, de végül nem tért vissza; sorsára hagyta feleségét és gyermekeit. Az idősebb fiúk próbáltak segíteni az

anyjukon, de amikor kitört a háború, elvitték őket katonának. Sajnos mindannyian elesetek a harcokban. Mire a visszavonuló nácikat üldöző oroszok megérkeztek Magyarországra, Julie családja már átmenekült Németországba és soha többé nem tért vissza. (Miután Magyarországon véget értek a harcok, sok elűdözött falusi megpróbált hazatérni korábbi otthonába, de Julie családja nem vállalta a kockázatot. Sok magyar ekkor szembesült azzal, hogy időközben oroszok költöztek a házába, ha pedig szóvá tette ezt, a nyílt utcán minden következmény nélkül agyonlőhették őket.) Mire a háború véget ért, Julie már betöltötte a tizenkilencet.

Mama apja, Josef, Lengyelországban született és hasonlóan nehéz gyermekkor állt mögötte. Ő is ötéves korában veszítette el az édesanyját. Apja ezt követően újraházasodott, de a mostohaanyja annyira gyűlölte, hogy egyszer meg is akarta mérgezni őt – ezután küldték el otthonról Josefet, hogy a nagymama nevelje fel. Mama szerint a mostohának köszönhető, hogy a nagymama mély megvetéssel beszélt minden nőről. A kislány ez nem terelte jó irányba.

Amikor a háború elején a náci Németország megszállta Lengyelországot, Josef belépett az ellenállásba, részt vett a fegyveres és bombatámadásokban, de közben olyan mélyen felkavarták az események, hogy az ellenállásban játszott szere-

pe ellenére elmenekült az előretörő oroszok elől, amíg végül ő is Németországban kötött ki.

Vonzó férfi volt – igazi jóvágású, sötét idegen –, így amikor a háború vége felé, abban a szörnyen kaotikus időszakban Julie megismerkedett vele, azonnal bele is szeretett. Összeházasodtak és mire a háborúnak vége lett, megszületett a gyermekük is, Mary. Viharos idők jártak: Európa országútjait elárasztották a kisemmizett és elűzött tömegek, ezért a házaspár olyan helyet keresett, ahol előlről lehetett kezdeni mindent. Sikerült eljutniuk Olaszországba, ahol felszálltak egy hajóra, amiről azt hitték, Kanadába viszi őket, de végül Ausztráliában kötöttek ki. Sok menekülthöz hasonlóan nem ők választottak maguknak új hazát, mégis igyekeztek a legtöbbet kihozni a lehetőségeikből.

Julie legalább egy évet töltött a hírhedt victoriai menekülttáborban, Bonegillában, Albury-Wodonga közelében, ahol a gyermekét nevelte, míg Josef Tasmaniában házakat épített és munkásszálláson lakott. A férfi azt tervezte, hogy családjáért küldet, amint talál egy alkalmas helyet a letelepedésre. A helyzet nyilván Julie eszébe juttatta az apját, Josef azonban hű maradt az ígéretéhez: amint alkalom nyílt rá, hogy egy másik családdal közösen farmot vegyenek Somersetben, Burnie közelében, feleségéért és gyermekéért küldetett. Josef ezután is keményen dolgozott, így nem sokkal később a

család megvásárolta a szomszédos farmot, ahol felépítették saját házukat. Mary hatéves volt, amikor 1954-ben mama megszületett. Tizenhat hónappal később jött a világra a kishúga, Christine.

Mint a háború oly sok túlélőjét, Josefet is megviselték az átélt traumák. Ahogy múltak az évek, a visszatérő emlékek egyre jobban terhelték a férfit. Számomra nyilvánvalóvá vált, hogy mama gyermekkorát apjának kedélyváltozásai, a melankólia és a tomboló harag közti szélsőséges kilengések határozták meg. Emlékeiben Josef úgy maradt meg, mint egy hatalmas, erős és rémisztő férfialak. Ő olyan közegből jött, amelyben természetesnek vették az asszonyok és a gyermekek bántalmazását.

Ízig-vérig lengyelként apja a vodkát sem vetette meg, miközben ragaszkodott a káposztából és krumpliból készült egyszerű hazai ételekhez, amiket a mama ki nem állt. Talán emiatt is lett kórosan sovány és beteges. Máig a rosszullét kerülgeti, ha arról beszél, miket kellett ennie akkoriban. Josef az építkezések révén tekintélyes vagyona tett szert, amit újabb és újabb földekbe fektetett. Mama szerint ő lehetett Somerset első milliomosa, noha senki sem tudta biztosan, mennyi vagyona is van valójában. Sajnos ahogy az állapota rosszabodott, súlyos téveszmék kezdték gyötörni. Egyre kevésbé tudott összpontosítani, és ez sajnos az üzletmenetet is veszélyeztette. Volt amikor az ingatlanadót sem fizette be. Ez vagy azért történt, mert

addigra egyre több dolgot felejtett el vagy csupán a konoksága miatt. Ugyanis nem ismerte el a hatóságok jogkörét. Ez vezetett végül bukásához és családja felbomlásához.

Ilyen körülmények között a mamának gyorsan fel kellett nőnie, hogy a saját lábára álljon. Tizedikes korában abba hagyta az iskolát, mert az apja ráparancsolt, hogy szerezzen munkát. Így lett Burnie-ben gyógyszerészasszisztens – és életében először valamelyest független is. Hetente tizenöt dollárt keresett, amiből kettőt büszkén hazaadott anyjának a kosztért és kvártélyért. A többit jórészt arra használta, hogy összeállítsa a kelengyéjét és beszerezzen mindent, amire csak a házáséletben szüksége lehet. Tizenhat évesen pedig, miután évekig szenvedett a stressztől és alultápláltságtól, úgy tűnt, végre hasznát is látja annak a kelengyének.

Egy nap, miközben barátnőivel az ebédszünetét töltötte, felfigyelt egy fiatal férfira, aki Hobartból „jött fel”. A fővárosi látogató mindig is nagy újságnak számított Burnie-ben. A férfit John Brierleynek hívták. A lányoknál érdeklődött a barátnőjükről, Sue-ról, akit nem sokkal ezután el is hívott randizni.

A huszonnégy esztendőös John szőke hajával és napbarnított bőrével, előzékeny és könnyed modorával igazi ausztrál szörfbajnoknak tűnt. Apja a British Airways pilótájaként ötvenévesen nyugdíjba vonult, hogy családjával a kedvezőbb ég-

hajlatú Ausztráliába költözzön. A kamasz John eleinte nem szívesen vált meg Angliától, de miután Ausztráliában magába szívta a napfényt és a tenger illatát, többé vissza sem nézett. Papa azóta sem járt Angliában.

Amikor a mama találkozott a papával – a kelenyész láda dacára –, még nem vágyott tartós kapcsolatra; ahhoz túlságosan is jól ismerte az apját. Amíg Mary nővére férjhez nem ment, nem is találkozott rendes és tisztelettudó férfival, aki nem ütötte-verte a feleségét és a gyerekeit. Csak ekkor tudatosult benne, hogy nem minden férfi egyforma.

1971-ben, egy évvel a találkozásuk után a papa állásajánlatot kapott a kontinensen, ám helyett, hogy elment volna, Tasmaniában maradt és megkérte a mama kezét. Az egyik szombaton csendesen összeházasodtak, beköltöztek egy kis hobarti lakásba és hétfőn a mama már egy új gyógyszer-tárban dolgozott. Mintha a szőke herceg jött volna el érte, hogy levegye a lábáról, és mire észbe kapott, már össze is kötötték az életüket. Kemény munkával és sok kuporgatással szert tettek egy parcellára a vízparti Tranmere-ben, ahol építkezni kezdtek. 1975-re, a mama huszonegyedik születésnapján végre beköltöztek saját otthonukba.

Noha a mamának sikerült kitornie Burnie-ből, a család hányatottságai nem értek véget és azok rá is hatottak. Apja, Josef kétszer is csődöt jelentett – másodszor egy ötszáz dolláros bírság miatt,

amit nem volt hajlandó kifizetni, inkább leülte a burnie-i fogdán. Mama és a család többi része nem tudta, de több ezer dollárt dugdosott otthon, amiből könnyedén kiválthatták volna.

És elindultak a lejtőn. A bíróság által kijelölt könyvvizsgáló előbb árverést hirdetett, hogy behozzon néhány ezer dollárt az adóhátralékból és a be nem fizetett bírságokból, majd az ebből befolyó összegnél is többre taksálta a saját munkáját, így a család a régi adósság mellé kapott egy újabbat. Mire a mama harminc lett, Josef a hobarti börtönbe került, és ha ez még nem lett volna elég, az alkoholelvonás következtében kezelhetetlenül erőszakossá vált. Végül nem maradt más lehetőség, csak a kényszergyógykezelés.

Josef még az elmegyógyintézetből is kapcsolatba tudott lépni egy uzsorással, aki a kamatok fejében nem egészen egy év alatt mindenét elvette, így a család nincstelenné vált. Mama anyja végül egy évvel később vált el a férjétől, aki őt tette felelőssé mindenért és még a börtönből is azzal fenyegette, hogy megöli. Az asszony egy bérlakásba költözött, ahol a közeli papírgyár mérgező füstje megbetegítette, mire a mama – aki ekkor már két örökbefogadott fiút nevelt – végül magához vette Hobartban. Mantossal egyformán örültünk a nagyinak. Noha Josefet később kiengedték, mama nem akart kitenni minket a rossz természetének, ezért sosem találkoztunk vele. Tizenkét éves voltam, amikor meghalt.

Mamát a megélt nehézségek elszánttá és keménnyé edzették, ezért egész másként tekintett a világra mint a kortársai. Házassága korai éveiben Ausztrália gyökeresen átalakult: a forrongó hatvanas évek után hatalomra került a Whitlam-kormány, fontos társadalmi és politikai változások zajlottak. Noha mama és papa nem számított éppen hippinek, nagy hatást gyakoroltak rájuk az „alternatív” eszmék.

Az embereket ekkoriban leginkább a túlnépesedés aggasztotta – az a hatás, amit a több milliárd földlakó gyakorolt természetes környezetére –, és kiemelt kérdésnek számított a háború is, bár papát szerencsére nem küldték Vietnamba. Mama úgy gondolta, hogy a világ megváltoztatásának egyik módja, ha gyermekeket fogad örökbe a fejlődő országokból.

Saját élettapasztalataiból azt szűrte le, hogy a vér szerinti rokonság nem feltétlenül garancia a meghitt családi békére. Noha katolikusként olyan környezetben nevelkedett, ahol a nő kötelességei közé tartozott a gyerekszülés, papával mindketten úgy gondolták, épp elegen élnek már a világon – köztük sok millió gyermek szörnyű nincstelenségben. Mindketten arra jutottak, hogy az örökbe fogadás a legjobb módja a családalapításnak.

Mama múltjában volt egy fantasztikus pillanat, ami állítása szerint elindította ezen az úton. Úgy tizenkét éves lehetett, amikor a családon belüli ál-

datlan helyzet miatt idegösszeomláshoz hasonló állapotba került és ekkor egyfajta „látomása” volt – mintha villám csapott volna belé. A vízióban egy barna bőrű gyermek állt az oldalán, akit olyan valóságosnak élt meg, hogy még a belőle áradó meleget is érezte. Eleinte komolyan aggódott saját épelméjúsége miatt – még az is felötlött benne, hogy kísértetet lát –, ám ahogy telt az idő, mindinkább megbékélt a képpel, és úgy tekintett víziójára, mint egyfajta „angyali üdvözlésre”. Sivár életében akkor először tapasztalta ezt a túláradó érzést: a végtelen jószágot, amibe azután is két kézzel kapaszkodott.

Fiatal házasként, oldalán egy hasonló gondolkodású férjjel, végre esélye nyílt valóra váltani ezt az álmot. Noha nekik is lehetett volna saját babájuk, mama és papa megállapodott abban, hogy szegény országokból adoptálnak gyermekeket és megajándékozzák őket egy szerető család oltalmával. Papa készséggel beismerte, hogy a végleges döntés a mama hatására született meg, aki elköteleztet híve lett saját elhatározásuknak. Papa a házasságukat kockáztatta volna, ha nem követi mamát a kijelölt úton. Szerencsére egyetértés volt szinte mindenben, és amit elhatároztak, következetesen véghez is vitték.

Ettől persze még semmi sem ment magától. Amint elkezdtek tájékozódni a hivatalos helyeken, máris beleütköztek az első falba: az akkoriban érvényes tasmaniai törvények értelmében termékeny

pár nem fogadhatott örökbe. Amíg ez nem változott, le kellett mondaniuk a terveikről, de nem az elveikről – addig is távolról támogatták a szegény országokban élő nincstelen gyerekeket (ahogyan azt máig teszik), miközben kettesben élvezték a boldog családi élet áldásait: étterembe jártak, vitorláztak és minden évben elutaztak valahova.

Az adoptálásról pedig sosem mondtak le. Értelemszerűen nem érezték úgy, hogy ketyeg a biológiai órájuk és az idő másként sem szorította őket – miután nem adott korú gyermeket kívántak örökbe fogadni, nem számított, hogy a fiatalabb örökbe fogadó szülő és a gyermek közt a korkülönbség nem lehet több negyven évnél (a törvény így akarja elejét venni, hogy olyan idős emberek fogadjanak örökbe, akik később talán nem lesznek képesek ellátni a gyermeket).

Tizenhat év telt el, mióta az örökbefogadás mellett döntöttek, amikor a mama egy nap találkozott Marival, a gyönyörű barna bőrű kislánnyal, akit egy vér szerinti gyermeket is nevelő helybéli család fogadott örökbe. Ekkor derült csak ki, hogy megváltozott a törvény, ami azelőtt megtiltotta számukra az adoptálást. Mama libabőrös lett, amikor rájött, hogy tizenkét éves korában ezt a kislányt láthatta a látomásában. Nyomban utánajárt az örökbefogadás feltételeinek, és legnagyobb örömeire megtudta, hogy papával szabadon benyújthatják a kérvényüket, amennyiben a tengerentúlról

szeretnének örökbe fogadni egy gyermeket. Noha az életüknek ekkorra már megvolt a maga ritmusa, egy pillanatig sem haboztak.

Számtalan meghallgatással, benyújtott okirattal és hivatalos ellenőrzéssel később megkapták az engedélyt. Ekkor meg kellett határozniuk, melyik országnak küldjék el a kérelmüket. Egy victoriiai csoportban hallottak a kalkuttai ISSA ügynökségről, amely a humanitárius szempontokat helyezte előtérbe és minden más szervezetnél gyorsabban elintézte, hogy a nélkülöző indiai gyermekek új otthonra találjanak. Mamát mindig is lenyűgözte India, ráadásul ismert egy árulkodó statisztikai adatot: míg 1987-ben Ausztrália népessége éppen csak elérte a 17 millió főt, ugyanebben az évben Indiában mintegy 14 millió tíz évnél fiatalabb gyermek halt meg gyógyítható betegségben vagy alultápláltság következtében. Ilyen körülmények között egyetlen gyermek adoptálása talán csak csepp volt a tengerben, de mégis valami – annak a gyermeknek pedig maga az élet. Indiát választották.

Volt olyan örökbe fogadó család, amely évtizedeket is várt olyan gyermekre, aki megfelelt az elvárásának – sokan pólyásokat szeretnének, mások adott korú fiút vagy lányt –, mama és papa azonban elvi kérdésnek tekintette, hogy segítséget nyújtson minden rászorulóknak és ne a saját személyes preferenciái alapján válasszon. Mindketten beérték azzal, hogy örökbe fogadhattak „egy gyermeket”.

A csodálatos Mrs. Szaródzs Szúd által vezetett ISSA mottója: „Valahol vár egy gyermek. Valahol vár egy család. Az ISSA összehozza őket.” A mi esetünkben valóban ilyen egyszerűen ment. Alig néhány héttel a kérvény benyújtása után mamát és papát felhívták azzal, hogy találtak számukra egy Szárú nevű gyermeket, aki nem tudja sem a vezetéknevét, sem a lakóhelyét. Mama azt meséli: amint meglátta a fényképet, amit az ISSA csatolt a hivatalos iratokhoz, mindketten úgy érezték, mintha az ő fiuk lennék.

Ujjongott, amikor megjött a hír, ugyanakkor eltöltötte a belső béke is: valahol a lelke mélyén mindig érezte, hogy tizenkét éves kori látomása a jövőjét és a sorsát vetíti előre. Úgy tűnt, a végét csak azért váratta őket tizenhat éven át, hogy éppen én és éppen hozzájuk kerüljek. Ezután már felgyorsultak az események: alig hét hónappal a kérvény benyújtása – és mindössze három hónappal az elfogadása után megérkeztem.

Mama hisz abban, hogy a nincstelenségben élő gyermekek megmentése – akár pénzügyi támogatás, akár adoptálás útján – olyan kötelesség, amit több ausztrálnak is teljesítenie kellene. A Mantos örökbefogadását hátráltató bürokratikus akadályok ezért is viselték meg annyira, hogy szó szerint belebetegedett – és ezért lett szószólója annak, hogy a tagállamok belső szabályozását váltsa

fel egy egységes szövetségi törvény. Amennyire ő látja, a kormány megnehezíti az örökbefogadást, ami ha kicsivel is egyszerűbb lenne, talán sokkal több családot ösztönözne.

Mama történetét ismerve hihetetlenül szerencsésnek, sőt áldottnak érzem magam. Nehéz gyermekkorra megkeményítette, de ő mindenből próbálta kihozni a legjobbat. Remélem, képes leszek ugyanezt tenni és biztosan tudom, hogy Mantos is erre törekszik. Mama jól ismeri a gyerekkori nehézségeket, ezért is lehet olyan csodálatos anyja örökbefogadott gyermekeinek, egyszersmind példa sokak számára. Szeretem azért aki, de mindezekelőtt tisztellem az elveiért és az egész életéért, a papával közösen meghozott döntéseiért. Örökké hálás leszek a szüleimnek az életért, amit nekik köszönhetek.